

Пімоненко Т.В.
Сумський державний університет

ЕКОНОМІЧНИЙ ЕФЕКТ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТА АУДИТУ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Загально визнаним є той факт, що інвестиції на впровадження і розвиток системи екологічного менеджменту та аудиту окупаються за рахунок своїх результатів, у тому числі непрямих, які проявляються у підвищенні ефективності та результативності діяльності корпорації. Так само, як і для будь-яких інших інвестицій, їх ефективність та строки окупності складно охарактеризувати з великим ступенем ймовірності. Це пов'язано з великою кількістю як зовнішніх так і внутрішніх факторів, які впливають на діяльність корпоративного підприємства. У зв'язку з цим досить складно виділити вклад окремого природоохоронного заходу, тим паче через великий проміжок часу. Можна запропонувати декілька підходів до оцінки економічних результатів впровадження системи екологічного менеджменту та аудиту на корпоративних підприємствах.

Одним із можливих підходів є облік лише прямих витрат та тих які безпосередньо пов'язані з ними. До витрат необхідно відносити: прямі витрати на експертів-аудиторів та витрати часу співробітників; витрати на впровадження заходів щодо попередження забруднення та традиційних методів зменшення екодеструктивного впливу.

В якості безпосередніх переваг впровадження системи екологічного менеджменту та аудиту можна розглядати зменшення платежів та штрафів за забруднення. Також до переваг можна віднести економічні ефекти від впровадження заходів по запобіганню екодеструктивного впливу: зниження використання ресурсів та матеріалів; зниження витрат на обробку сировини та матеріалів; зниження витрат на зберігання відходів. При цьому потрібно враховувати економію в рамках всієї системи логістики підприємства (враховуючи витрати на транспортування, зберігання, поводження з відходами, транспортування надлишкової маси виробу і т.п.).

Результати впровадження системи екологічного менеджменту та аудиту для окремих підприємств суттєво різняться. Більшість великих корпорацій, на першому етапі, витрачають значні кошти на традиційні методи зниження викидів та скидів забруднюючих речовин в навколишнє природне середовище, отримуючи в результаті зниження платежів за забруднення, які у 10-20 разів менші за витрати.

Так, наприклад на російському підприємстві по виробництву дизельних двигунів під час впровадження системи екологічного менеджменту та аудиту було досягнуто зменшення собівартості приблизно на 5 % за рахунок мінімізації використання міді (та відповідного зменшення утворення відходів). Також була вдосконалена практика зберігання та обробки відходів, що дозволило збільшити дохід від продажу відходів металу в 2,6 разів. У таблиці 1 наведені результати впровадження системи екологічного менеджменту та аудиту на англійському підприємстві, яке спеціалізується на виробництві пігментів для металізованих фарб. Строк окупності витрат склав приблизно 4 місяці, а система екологічного менеджменту та аудиту щорічно приносить прибуток у розмірі 96 тис. фунтів стерлінгів.

Таблиця 1 – Витрати та економія в результаті впровадження системи екологічного менеджменту та аудиту на підприємстві (в фунтах стерлінгах)

Стаття	Витрати	Разова економія	Щорічна економія
Витрати на співробітників	19 750	–	–
Витрати на навчання (за межами підприємства)	870	–	–
Витрати на зовнішніх консультантів	3 600	–	–
Витрати на сертифікацію	5 180	–	–
Зменшення утворення відходів	5 800	–	39 800
Зменшення використання сировини та матеріалів	8 000	25 000	32 000
Підвищення ефективності використання енергії	24 000	6 000	31 800
Очищення стічних вод	4 100	–	–
Затрати на обладнання, яких вдалось уникнути	–	4 000	–
Всього	71 300	35 000	103 600
Строк окупності	приблизно 4 міс.		
Поточні витрати на зменшення відходів, в рік	2 000		
Поточні витрати на підтримку СЕМА, в рік	5 500		
Щорічна економія	96 100		

Таким чином, лише систематичне застосування малозатратних методів по запобіганню забруднення здатне окупити інвестиції в розвиток системи екологічного менеджменту та аудиту за малий проміжок часу. Якщо ж враховувати, що при збільшенні масштабів підприємства витрати на впровадження зростають меншими темпами, а масштаби переробки сировини та ресурсів збільшуються більшими темпами, то впровадження системи екологічного менеджменту та аудиту за рахунок впровадження заходів, які забезпечують зменшення екодеструктивного впливу на навколишнє природне середовище, здатне дати суттєві економічні результати.